

***Suvestinė redakcija nuo 2011-01-01 iki 2015-12-31***

*Nutarimas paskelbtas: Žin. 1997, Nr. [107-2690](#), i. k. 0971010NUTAVIII-505*

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMAS**

**N U T A R I M A S**

**DĖL LIETUVOS GYVENTOJŲ GENOCIDO IR REZISTENCIJOS TYRIMO CENTRO  
NUOSTATŲ PATVIRTINIMO**

1997 m. lapkričio 11 d. Nr. VIII-505  
Vilnius

Lietuvos Respublikos Seimas n u t a r i a:

**1 straipsnis.**

Patvirtinti Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro nuostatus (pridedami).

**2 straipsnis.**

Nutarimas įsigalioja nuo priėmimo.

LIETUVOS RESPUBLIKOS  
SEIMO PIRMININKAS

VYTAUTAS LANDSBERGIS

PATVIRTINTI

Lietuvos Respublikos Seimo 1997 m.  
lapkričio 11 d. nutarimu Nr. VIII-505

## **LIETUVOS GYVENTOJŲ GENOCIDO IR REZISTENCIJOS TYRIMO CENTRO**

### **NUOSTATAI**

#### **I. BENDROSIOS NUOSTATOS**

1. Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras (toliau – Centras) yra valstybės įstaiga, tirianti visas genocido bei kitų nusikaltimų žmoniškumui ir karo nusikaltimų apraiškas ir Lietuvos gyventojų persekiojimą okupacijų metais, taip pat ginkluoto ir neginkluoto pasipriešinimo okupacijoms procesus, inicijuojanti genocido organizatorių ir vykdytojų teisinį įvertinimą, įamžinanti laisvės kovotojų ir genocido aukų atminimą. Centras koordinuoja šių nuostatų apibrėžtos srities tyrimo darbus, kuriuos atlieka kitos institucijos.

*Punkto pakeitimai:*

Nr. [XI-190](#), 2009-03-12, *Žin.*, 2009, Nr. 30-1164 (2009-03-19), i. k. 1091010NUTA00XI-190

2. Centras vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro įstatymu, kitais įstatymais, Respublikos Prezidento dekretais, Seimo ir Vyriausybės nutarimais bei šiais nuostatais.

3. Centras yra juridinis asmuo, turi atsiskaitomąją sąskaitą Lietuvos banke ir antspaudą su Lietuvos valstybės herbu bei pavadinimu „Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras“.

4. Centro buveinė yra Lietuvos Respublikos sostinėje Vilniuje.

#### **II. CENTRO UŽDAVINIAI**

5. Centro uždaviniai – atkurti istorinę tiesą ir teisingumą, tirti okupacinių režimų 1939–1990 m. vykdytą Lietuvos gyventojų fizinį bei dvasinį genocidą ir pasipriešinimą šiems režimams, įamžinti laisvės kovotojų ir genocido aukų atminimą, inicijuoti okupacinių padarinių teisinį įvertinimą. Centras taip pat tiria 1920–1939 m. Vilniaus krašte okupacinio režimo vykdytą politiką bei pasipriešinimo jai procesus.

#### **III. CENTRO FUNKCIJOS**

6. Centras atlieka šias funkcijas:

1) formuoja okupacinių režimų vykdyto genocido ir pasipriešinimo šiems režimams tyrimų valstybės politiką: nustato tyrimų kryptis ir metodiką, darbo problematiką, sudaro ilgalaikes bei trumpalaikes genocido ir rezistencijos tyrimo programas ir jas įgyvendina, koordinuoja visų kitų institucijų vykdomus šios srities tyrimus;

2) renka, kaupia, sistemina ir apibendrina medžiagą apie okupacinių režimų įvykdytus nusikaltimus, atskleidžia nusikalstamų totalitarinių režimų esmę, genocido bei kitų nusikaltimų žmoniškumui ir karo nusikaltimų vykdymo sistemą;

3) renka, analizuoja ir apibendrina medžiagą apie pasipriešinimą okupaciniams režimams, pagrindinių organizacijų veiklą, partizanų judėjimą ir laisvės kovų dalyvius;

4) skelbia mokslinę, informacinę, analitinę medžiagą, leidžia leidinius apie Lietuvos gyventojų genocidą ir pasipriešinimą okupaciniams režimams, rengia mokslines konferencijas, dalyvauja kitų institucijų ir valstybių organizuojamose programose;

5) sudaro karių savanorių, laisvės kovų dalyvių ir asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, vardynus;

*Papunkčio pakeitimai:*

Nr. [XI-190](#), 2009-03-12, Žin., 2009, Nr. 30-1164 (2009-03-19), i. k. 1091010NUTA00XI-190

6) dalyvauja valstybės programose, susijusiose su okupacijų metu padarytos žalos apskaičiavimu, ir vykdo šias programas;

7) bendradarbiauja su Švietimo ir mokslo, Kultūros, Krašto apsaugos ministerijomis, mokymo įstaigomis, teikia metodinę pagalbą vykdant jaunimo patriotinio ugdymo ir visuomenės pilietiškumo programas;

8) tiria archyvinę medžiagą ir teikia informaciją juridiniams bei fiziniams asmenims apie okupacijų laikotarpio žuvusius, dingusius be žinios, persekiotus, nukentėjusius nuo 1939–1990 metų okupacijų Lietuvos gyventojus ir karius savanorius bei laisvės kovų dalyvius;

*Papunkčio pakeitimai:*

Nr. [XI-190](#), 2009-03-12, Žin., 2009, Nr. 30-1164 (2009-03-19), i. k. 1091010NUTA00XI-190

9) inicijuoja, skatina ir remia memorialinių kompleksų, paminklų statybos, atminimo ženklų, kino filmų, monografių kūrimo projektus ir skelbia viešus konkursus jiems įgyvendinti;

10) rūpinasi istorinio paminklinio komplekso – buvusių KGB rūmų – autentiškumo išsaugojimu ir nuolatiniu Genocido aukų muziejaus plėtimu, taip pat tinkamų sąlygų neatsiejamai šio memorialinio komplekso daliai – buvusiems KGB archyvams – saugoti sudarymu;

11) koordinuoja valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų ar asociacijų iniciatyva vykdomą paminklų statybą, sudaro šių paminklų sąvadás, konsultuoja, teikia rekomendacijas ir metodinę pagalbą įamžinant laisvės kovas (statant paminklus, kuriant kino filmus, suteikiant pasipriešinimo dalyvių vardus miestų aikštėms ir gatvėms, švietimo įstaigoms ar kitiems objektams);

*Papunkčio pakeitimai:*

Nr. [XI-190](#), 2009-03-12, Žin., 2009, Nr. 30-1164 (2009-03-19), i. k. 1091010NUTA00XI-190

12) rengia siūlymus dėl valstybės mastu atmintinų su Lietuvos gyventojų genocidu ir laisvės kovomis susijusių datų paminėjimo, konsultuoja valstybės ir savivaldybių institucijas ir įstaigas ar asociacijas, organizuojančias įvairius su pasipriešinimu ir genocidu susijusius renginius;

*Papunkčio pakeitimai:*

Nr. [XI-190](#), 2009-03-12, Žin., 2009, Nr. 30-1164 (2009-03-19), i. k. 1091010NUTA00XI-190

13) rengia Lietuvos bei kitų šalių ekspedicijas į tremties, žudynių, pasipriešinimo kovų vietas ir šių ekspedicijų metu dalyvauja, renka kaip kraštotyros medžiagą liudytojų parodymus, dalyvauja tarptautiniuose projektuose, kurių tikslas – įamžinti genocido aukų atminimą;

14) rengia nuolatinės ekspozicijas Genocido aukų muziejuje, panaudodamas Centro padalinių tyrimo rezultatus bei sukauptą medžiagą, kaupia muziejaus fondus, juos sistemina, saugo ir tvarko, rengia ir vykdo edukacines programas studentams ir moksleiviams;

15) rūpinasi dokumentų, susijusių su genocidu ir rezistencija, paieška Lietuvoje ir kitose valstybėse, jų susigražinimu ar kopijų įsigijimu, kaupia rašytinę, filmuotą medžiagą, fotografijas, fonogramas apie genocidą ir rezistenciją;

16) fiksuoja genocido ir Lietuvos gyventojų persekiojimo faktus ir teikia medžiagą apie konkrečius genocido vykdytojus valstybės teisėsaugos institucijoms;

17) bendradarbiauja su teisėsaugos institucijomis, tiriančiomis kitų valstybių specialiųjų tarnybų ardomąją veiklą Lietuvos teritorijoje, teikdamas archyvuose surinktą medžiagą ir atskleistus faktus;

18) inicijuoja, rengia ar dalyvauja rengiant įstatymų bei kitų okupacijų padarinių teisinio įvertinimo dokumentų projektus (dėl pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) ir asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, teisinio statuso, socialinės rūpybos, atsakomybės už genocidą ir kt. klausimais);

*Papunkčio pakeitimai:*

Nr. [XI-190](#), 2009-03-12, Žin., 2009, Nr. 30-1164 (2009-03-19), i. k. 1091010NUTA00XI-190

19) teikia siūlymus Krašto apsaugos ministerijai dėl karių savanorių ir laisvės kovų dalyvių apdovanojimo, taip pat turėtų laipsnių ir apdovanojimų atkūrimo;

20) pripažįsta kario savanorio, laisvės kovų dalyvio ir asmens, nukentėjusio nuo 1939–1990 metų okupacijų, teisinį statusą, išduoda nustatytos formos pažymėjimus ir tvarko jų apskaitą;

*Papunkčio pakeitimai:*

Nr. [XI-190](#), 2009-03-12, Žin., 2009, Nr. 30-1164 (2009-03-19), i. k. 1091010NUTA00XI-190

21) techniškai aptarnauja Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisiją;

*Papildyta papunkčiu:*

Nr. [XI-190](#), 2009-03-12, Žin., 2009, Nr. 30-1164 (2009-03-19), i. k. 1091010NUTA00XI-190

22) tikrina, analizuoja ir skelbia buvusios SSRS specialiųjų tarnybų dokumentus;

*Papildyta papunkčiu:*

Nr. [XI-963](#), 2010-06-30, Žin., 2010, Nr. 80-4150 (2010-07-08), i. k. 1101010NUTA00XI-963

#### IV. CENTRO TEISĖS

7. Centras turi teisę:

1) gauti iš valstybės institucijų informaciją, kaip įgyvendinami įstatymai bei kiti teisės aktai, susiję su okupacijos padarinių teisiniu įvertinimu;

2) inicijuoti visapusišką genocido ir okupacijos padarinių teisinį įvertinimą, taip pat genocidą ir Lietuvos gyventojų persekiojimą vykdžiusių organizacijų bei žinybų pripažinimą nusikalstamomis;

3) bendradarbiauti su valstybės teisėsaugos institucijomis, vykdančiomis tyrimą dėl Lietuvos gyventojų genocido, persekiojimo, genocido vykdytojų, deleguojant konsultantus į darbo grupes, vykdančias tyrimą ir turinčias ikiteisminio tyrimo teisę, gauti informaciją apie tyrimų eigą;

4) būti pareiškėju dėl genocido bei kitų nusikaltimų žmoniškumui ir karo nusikaltimų;

5) teikti siūlymus dėl asmenų, represuotų už pasipriešinimą okupaciniais režimais, teisių atkūrimo, reikalauti naujai ištirti šių asmenų bylas;

6) kviesti konsultantus iš Generalinės prokuratūros, Teisingumo ministerijos, Krašto apsaugos ministerijos, Valstybės saugumo departamento, Lietuvos istorijos instituto, pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) ir asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, asociacijų, Pasaulio lietuvių bendruomenės ir kitų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų ar asociacijų atstovų strateginiais Centro veiklos, programų formavimo ir jų vykdymo klausimais;

*Papunkčio pakeitimai:*

Nr. [XI-190](#), 2009-03-12, Žin., 2009, Nr. 30-1164 (2009-03-19), i. k. 1091010NUTA00XI-190

7) sudaryti programoms vykdyti darbo grupes iš institucijų atstovų;

*Papunkčio pakeitimai:*

Nr. [XI-190](#), 2009-03-12, Žin., 2009, Nr. 30-1164 (2009-03-19), i. k. 1091010NUTA00XI-190

8) dalyvauti steigiant kovų ir kančių memorialą Vilniuje;

9) naudotis visais Lietuvos Respublikos archyvais, gauti visus dokumentus ar jų kopijas apie gyventojų genocidą ir rezistenciją Lietuvoje;

- 10) dalyvauti tarptautinių organizacijų, tiriančių ir įvertinančių genocido ir rezistencijos procesus, veikloje;
- 11) teikti mokamas paslaugas fiziniams ir juridiniams asmenims įstatymų nustatyta tvarka;
- 12) vykdyti kitą veiklą, susijusią su Centro teisėmis ir pareigomis.
- 13) gauti paramą Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymo nustatyta tvarka.

*Papildyta papunkčiu:*

Nr. [XI-190](#), 2009-03-12, Žin., 2009, Nr. 30-1164 (2009-03-19), i. k. 1091010NUTA00XI-190

## V. Centro struktūra

8. Centrą sudaro:

- 1) Genocido ir rezistencijos tyrimo departamentas;
- 2) Memorialinis departamentas (su Genocido aukų muziejumi);
- 3) Specialiųjų tyrimų skyrius.

*Papunkčio pakeitimai:*

Nr. [XI-190](#), 2009-03-12, Žin., 2009, Nr. 30-1164 (2009-03-19), i. k. 1091010NUTA00XI-190

## VI. CENTRO DARBO ORGANIZAVIMAS

9. Centrui vadovauja generalinis direktorius. Jį Ministro Pirmininko teikimu skiria ir atleidžia Seimas.

10. Departamentų direktoriai yra generalinio direktoriaus pavaduotojai; Centro ūkio reikalus tvarko generalinio direktoriaus pavaduotojas ūkio reikalams; Memorialinio departamento direktoriaus pavaduotojas yra Genocido aukų muziejaus direktorius.

11. Centro generalinis direktorius, Centro struktūrinių padalinių vadovai ir jų pavaduotojai sudaro Centro tarybą (toliau – Taryba), kurios darbui vadovauja Centro generalinis direktorius.

12. Centro generalinis direktorius:

- 1) leidžia įsakymus, tvirtina padalinių nuostatus, vidaus darbo taisykles ir kitus Centro darbą reglamentuojančius dokumentus, tikrina, kaip jų laikomasi;
- 2) tvirtina departamentų organizacinę struktūrą ir jų pajamų bei išlaidų sąmatas;
- 3) tvirtina Centro valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareigybių aprašymus ir sąrašus, teisės aktų nustatyta tvarka priima juos į pareigas ir atleidžia iš pareigų, juos skatina, skiria jiems tarnybines (drausmines) nuobaudas;

*Papunkčio pakeitimai:*

Nr. [XI-190](#), 2009-03-12, Žin., 2009, Nr. 30-1164 (2009-03-19), i. k. 1091010NUTA00XI-190

4) tvirtina darbo programas, teminius darbo planus, išklauso Centro padalinių vadovų darbo ataskaitas ir įvertina darbo planų vykdymą, apibūdina Centro leidžiamus leidinius;

5) inicijuoja laikinųjų konsultacinių ar darbo grupių iš teisėsaugos institucijų ir kitų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų bei asociacijų atstovų sudarymą Centro programoms ir uždaviniams vykdyti;

*Papunkčio pakeitimai:*

Nr. [XI-190](#), 2009-03-12, Žin., 2009, Nr. 30-1164 (2009-03-19), i. k. 1091010NUTA00XI-190

6) sudaro sutartis su fiziniais ir juridiniais asmenimis;

7) atidaro ir uždaro Centro sąskaitas banko įstaigose;

8) atstovauja Centrui Lietuvoje ir užsienyje;

9) atsako už Centro veiklą ir lėšų naudojimą.

10) teisės aktų nustatyta tvarka teikia Vyriausybei tvirtinti Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijos sudėtį ir jos nuostatus.

*Papildyta papunkčiu:*

Nr. [XI-190](#), 2009-03-12, Žin., 2009, Nr. 30-1164 (2009-03-19), i. k. 1091010NUTA00XI-190

13. Taryba:

- 1) svarsto Centro veiklos kryptis, programas, aptaria padalinių teminius darbo planus ir veiklos ataskaitas;
- 2) priima sprendimus, koordinuoja Centro padalinių mokslinį, metodinį ir organizacinį darbą;
- 3) rengia Centro darbą reglamentuojančių dokumentų projektus ir teikia juos generaliniam direktoriui;
- 4) aptaria vykdomoms pagal sutartis programoms reikalingą darbuotojų skaičių;

*Papunkčio pakeitimai:*

Nr. [XI-190](#), 2009-03-12, Žin., 2009, Nr. 30-1164 (2009-03-19), i. k. 1091010NUTA00XI-190

- 5) aptaria bendras su kitomis valstybės ir savivaldybių institucijomis ir įstaigomis bei asociacijomis programas, bendrų darbo ar konsultacinių grupių sudarymą;

*Papunkčio pakeitimai:*

Nr. [XI-190](#), 2009-03-12, Žin., 2009, Nr. 30-1164 (2009-03-19), i. k. 1091010NUTA00XI-190

- 6) aptaria Centro sąmatos projektą.

14. Tarybos darbo tvarką, remdamasis Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro įstatymu, nustato Centro generalinis direktorius.

15. Centre dirba valstybės tarnautojai ir darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartis. Centro valstybės tarnautojai ir darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartis, privalo pateikti duomenis apie savo darbą okupacinių režimų represinėse struktūrose, mokymąsi tų struktūrų mokyklose ir apie bendradarbiavimą su tomis struktūromis, taip pat duomenis apie savo, kaip Komunistų partijos vadovaujančių darbuotojų, veiklą. Komunistų partijos vadovaujantiems darbuotojams yra priskiriami LKP CK sekretoriai, padalinių vadovai (iki skyrių instruktorių imtinai), rajonų komitetų sekretoriai, padalinių vadovai ir instruktoriai, įmonių ir organizacijų etatiniai partijos sekretoriai. Duomenų pateikimo bei patikrinimo tvarką ir atsakomybę už jų teisingumą nustato Centro generalinis direktorius.

*Punkto pakeitimai:*

Nr. [XI-190](#), 2009-03-12, Žin., 2009, Nr. 30-1164 (2009-03-19), i. k. 1091010NUTA00XI-190

16. Neteko galios nuo 2009-03-20

*Punkto naikinimas:*

Nr. [XI-190](#), 2009-03-12, Žin. 2009, Nr. 30-1164 (2009-03-19), i. k. 1091010NUTA00XI-190

17. Neteko galios nuo 2009-03-20

*Punkto naikinimas:*

Nr. [XI-190](#), 2009-03-12, Žin. 2009, Nr. 30-1164 (2009-03-19), i. k. 1091010NUTA00XI-190

## VII. CENTRO LĖŠŲ ŠALTINIAI

18. Centro lėšas sudaro:

- 1) Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimai;
- 2) fizinių ir juridinių asmenų parama;
- 3) pajamos, gautos iš leidybos ir už teikiamas paslaugas;
- 4) kitos teisėtai įgytos lėšos.

*Skyriaus pakeitimai:*

Nr. [XI-190](#), 2009-03-12, Žin., 2009, Nr. 30-1164 (2009-03-19), i. k. 1091010NUTA00XI-190

## VIII. CENTRO VEIKLOS NUTRAUKIMAS

## 20. Centro veikla nutraukiama Lietuvos Respublikos įstatymu.

### *Priedo pakeitimai:*

Nr. [IX-2167](#), 2004-04-27, Žin., 2004, Nr. 75-2569 (2004-05-05), i. k. 1041010NUTA0IX-2167

### **Pakeitimai:**

1.

Lietuvos Respublikos Seimas, Nutarimas

Nr. [IX-2167](#), 2004-04-27, Žin., 2004, Nr. 75-2569 (2004-05-05), i. k. 1041010NUTA0IX-2167

Dėl Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro nuostatų patvirtinimo" priedėlio pakeitimo

2.

Lietuvos Respublikos Seimas, Nutarimas

Nr. [XI-190](#), 2009-03-12, Žin., 2009, Nr. 30-1164 (2009-03-19), i. k. 1091010NUTA00XI-190

Dėl Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro nuostatų patvirtinimo" pakeitimo ir papildymo

3.

Lietuvos Respublikos Seimas, Nutarimas

Nr. [XI-963](#), 2010-06-30, Žin., 2010, Nr. 80-4150 (2010-07-08), i. k. 1101010NUTA00XI-963

Dėl Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro nuostatų patvirtinimo" papildymo